

中國國際問題研究所
CHINA INSTITUTE OF INTERNATIONAL STUDIES

TÜRK ASYA STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ
TURKISH ASIAN CENTER FOR STRATEGIC STUDIES
www.tasam.org

TÜRKİYE - ÇİN FORUMU

“Yeni Dönem Türkiye - Çin İlişkileri: Fırsatlar ve Riskler”

(8 Kasım 2012, TASAM & CIIS | Pekin)

ÖZET RAPOR

- “Yeni Dönem Türkiye - Çin İlişkileri: Fırsatlar ve Riskler” temalı **Birinci Türkiye Çin Forumu** 8-9 Kasım 2012 tarihinde Çin’in Başkenti Pekin’de **CIIS** (China Institute of International Studies - Çin Uluslararası Çalışmalar Enstitüsü) ve **TASAM** iş birliği ile gerçekleştirilmiştir. Foruma **TASAM**’dan Başkan Süleyman Şensoy, Başkan Yardımcısı Büyükelçi (E.) Murat Bilhan, TASAM TSV 2023 Akil Kişiler Kurulu üyeleri Prof. Dr. Sema Kalaycıoğlu ve Prof. Dr. Nilüfer Narlı, Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Öğretim Üyesi Doç. Dr. Selçuk Çolakoğlu, TASAM Ortadoğu Masası Uzmanı Dr. Muharrem Hilmi Özev ve Uzman Yardımcısı Hazar Vural’dan oluşan heyet katılmıştır. **CIIS** ise Başkanı Prof. Qu Xing, Başkan Yardımcısı Dong Manyuan, Kıdemli Araştırmacı Li Guofu, NanKai Üniversitesi’nden Prof. Wang Li, Çin Renmin Üniversitesi’nden Doç. Dr. Cui Schoujun, Pekin Üniversitesi’nden Doç. Dr. Zan Tao, CIIS Direktör Yardımcısı Sun Lixin, Direktör Yardımcısı Wang Zesheng’den oluşan CIIS heyet tarafından temsil edilmiştir.
- TASAM heyeti ayrıca Çin’in önemli Düşünce kuruluşlarından **CWS** (China Center for Contemporary World Studies – Çin Çağdaş Dünya Araştırmaları Merkezi) ve Çin Askeri otoritesine bağlı **CIIS** (China Institute for International Strategic Studies – Çin Uluslararası Stratejik Araştırmalar Merkezi)ne birer çalışma ziyareti gerçekleştirmiştir. 18. Çin Komünist Partisi Halk Kongresi ile eş zamanlı başlayan Forum zamanlama açısından oldukça verimli sonuçlar doğurmuştur. Forum çalışmaları sırasında düzeyli bir görüş alışverişi temelinde ikili ve çok taraflı konularla, ulusal, uluslararası sorunlar konusunda bir anlaşma zemini ortaya çıkmıştır. Programın daha önceden belirlenmiş olan tematik alt başlıkları gereği yapılan sunumlar, soru ve cevap periyotları ile daha ayrıntılı bir biçimde irdelenmiş, özellikle CIIS temsilcisi konuşmacı ve dinleyicilerinin

güncel bölgesel, küresel sorunlara yönelik soru ve endişeleri, TASAM heyeti tarafından bilgi, ehliyet ve dirayetle cevaplanmaya çalışılmıştır. Birinci Türkiye – Çin Forumunda **Türkiye-Çin Güvenlik İş Birliği** (Enerji, Terörizm, İklim Değişikliği, vb.), **Türkiye-Çin Üç Taraflı İş Birliği** (G20, BM, Ortadoğu), **Türkiye-Çin Ekonomik İş Birliği** ve **Türkiye-Çin Kültürel İş Birliği** konularında sunumlar ve müzakereler gerçekleştirilmiştir. Forumda yapılan sunum, değerlendirme ve önerilerin özeti aşağıda sunulmaktadır:

- Forumda Çin ve Türkiye'nin tarihlerindeki ortak yönler ile her iki ülkenin derin tarihi geçmişe sahip olduğu ve insanlığın gelişimine büyük katkı sağladıkları, son yıllarda her iki ülkenin kalkınma, siyaset, teknoloji ve kültür alanlarında önemli gelişmeler kaydettikleri, iki ülke arasında ortaklık ve iş birliği alanlarının son derece geniş olduğu dile getirilmiştir.
- **Türkiye-Çin Güvenlik İş Birliği** oturumunda söz alan konuşmacılar Türkiye ve Çin'in Güney Asya, Orta Asya ve Ortadoğu'da istikrar arayışı içerisinde, her türlü aşırılıkçı faaliyete karşı olduklarını, enerjide dışa bağımlı olan iki ülkenin bu alanda iş birliği yapmalarının zorunlu olduğunu, özellikle Ortadoğu'da istikrarın sağlanmasının, Suriye, İran ve Filistin sorunlarının bir an önce çözüme kavuşturulmasının bu bağlamda her iki ülke için büyük bir önem taşıdığını dile getirmişlerdir. **Kalkınma ve enerji güvenliği ile çevresel sorunları çözme arasında denge kurulmasının** her iki ülkenin yakaladığı gelişme trendinin sürdürülebilirliği açısından önemli bulan konuşmacılar bu alanda iki ülke arasında ikili ve çok taraflı iş birliği zorunluluğuna dikkat çekmişlerdir.
- CIIS heyeti Soğuk Savaş'ın ardından küresel düzeyde yapısal değişiklikler meydana geldiğini, buna bağlı olarak güvenlik durumunda da değişiklikler yaşandığını, özellikle son on yılda Çin'in iyi komşuluk ilişkilerine önem verdiğini, Rusya, Vietnam ve Japonya başta olmak üzere 14 ülke ile olan pek çok sınır sorununu barışçıl yollardan çözdüğünü, ülkenin asıl amacının ekonomik sorunları çözerek kişi başına düşen milli gelirin 2020 yılına dek iki katına çıkarılmayı hedeflediğini, bunun için bölgesel ve küresel bağlamda kalkınmaya elverişli bir ortamın oluşmasının, sürdürülmesinin ülke açısından en önemli hedef

中國國際問題研究所
CHINA INSTITUTE OF INTERNATIONAL STUDIES

TASAM
TÜRK ASYA STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ
TURKISH ASIAN CENTER FOR STRATEGIC STUDIES
www.tasam.org

olduğunu belirtmişlerdir. Konuşmacılara göre, Asya-Pasifik'te oluşmakta olan yeni güç dengesi küresel - bölgesel güvenlik noktasında bir takım güçlükleri ve meydan okumaları beraberinde getirmekte; ABD'nin bölgeye yeni güç konuşlandırma politikaları ve Kuzey Kore'nin nükleer gücü bölgedeki belirsizlikleri artırmakta; temelde ABD'nin bölge politikalarından kaynaklanan Japonya ile Çin arasındaki Dieu Adaları sorunu bölgesel ve küresel güvenlik açısından ciddi tehdit oluşturmaktadır. Asya-Pasifik'te güvenlik sadece bölge için değil, ABD başta olmak üzere tüm aktörler için önemlidir. Çin ve ABD'de yeni liderlerin bu sorunları bilgece yaklaşımlarla çözmeleri gerekmektedir. Çin'in her hangi bir gücün bölgesel ve küresel politikalarından kaygısı ya da kuşkusu yoktur ama bölgesel ve küresel barışı tehdit edecek çatışma ve çekişme görmek de istememektedir. Japonya'nın bile deniz aşırı üslerinin bulunduğu bir dünyada Çin'in hiç deniz aşırı üssü yoktur.

- TASAM heyeti Çin'in barışçıl tutumundan herhangi bir kuşkuya mahal olmadığını, ama barışın karşılıklı güce dayandığını, gücün insanların ve devletlerin doğasını değiştirdiğini Çin'in ekonomik kazanımlarını korumak için doğal olarak güçlü olması gerektiğini ifade etmiştir. Bu bağlamda, Türkiye ve Çin'in büyüme süreçlerinin farklı temeller üzerine ilerlediği, iç tüketime dayalı büyüme sürecinin sınırlarına eriştiğini fark eden Türkiye'nin katma değeri yüksek mal ihracını artırarak ekonomik büyümeyi sürdürme arayışına girdiği, 1990'lı yıllardan bu yana ağırlıklı olarak ihracata dayalı olarak büyüyen Çin ekonomisinin ise sürdürülebilir büyüme sorununu iç tüketimi sosyal sorunlara yol açmayacak şekilde artırarak çözebileceği ifade edilmiştir. TASAM heyeti politikalarını devlet aklına göre belirleyen Çin'in takdir edildiğini, Çin ve Türkiye arasında gerçekleştirilen ortak askeri tatbikatın iki ülke ilişkileri açısından dönüm noktası teşkil ettiğini, %100 yerli üretime dayalı olan Çin savunma sanayinin Türkiye için ilham kaynağı olduğunu, ABD'nin askeri varlığının % 60'ını Asya-Pasifik'e kaydırma kararının bölgesel güç dengesinde değişikliklere yol açacağını, bu noktada Çin'in dengeleyici bir deniz gücünü geliştirme dâhil olmak üzere, uygun politikalar geliştirmesinin zorunlu olacağı dile getirmiştir. AB sürecinin devam etmesinin Türkiye için önemini koruduğunu, yaşanan krizlere rağmen AB'nin geleceği ile ilgili olarak ciddi bir belirsizlik gözükmediğini, Türkiye'nin bu konuda devlet geleneğine uygun olarak üzerine düşenleri yapmaya

中國國際問題研究所
CHINA INSTITUTE OF INTERNATIONAL STUDIES

TASAM
TÜRK ASYA STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ
TURKISH ASIAN CENTER FOR STRATEGIC STUDIES
www.tasam.org

devam edeceğini belirten TASAM heyeti; Ortadoğu, Kuzey Afrika ve Güney Asya’da çok ciddi bir değişim ve dönüşüm sürecinin devam etmekte olduğunu, Çin ve Türkiye arasında tesis edilecek bir iş birliğinin söz konusu dönüşümün niteliklerini ve sonuçlarını belirleme noktasında çok önemli rol oynayacağını, bunun diplomatik nezaketten öte samimiyetle yapılmış bir tespit olduğunu, devlet ve düşünce kuruluşları düzeyinde ikili ve çok taraflı çalışmaların ve kurulacak networklerin bu bağlamda son derece önemli olduğunu ifade etmiştir.

- Suriye sorunu ile ilgili olarak CIIS’li konuşmacılar öncelikle Suriye’de şiddetin durdurulması ve bu ülkenin iç işlerine müdahalede bulunulmaması, ilgili tarafların bir araya gelip diyalog yoluyla bu sorunu çözmeleri gerektiği üzerinde durmuş; söz konusu ülke ile ilgili mevcut dinamikler ve aktörler göz önünde bulundurularak insani krizi sona erdirecek bir mekanizma geliştirilmesinin gerekliliğine dikkat çekmişler, uluslararası toplumdaki ayrışmaların ve iç aktörlerin tutumlarının makul, kabul edilebilir bir çözümü zorlaştırdığını, sürdürülebilir bir demokratik rejimin ortaya çıkmasını engellediğini belirtmişlerdir. CIIS heyeti, ayrıca, İran’ın uluslararası nükleer güvenlik kuralarına kesinlikle uyması gerektiğini, ama bu ülkeye dönük uyarıların ve önlemlerin de yine uluslararası barış, güvenlik ve istikrarı tehdit etmeyecek şekilde yürütülmesi gerektiğini, buna karşılık, İran’ın da uluslararası toplum gözünde güven artırıcı önlemleri bir an önce ve yeterli düzeyde alması gerektiğini belirtmiştir.
- TASAM heyeti ise bu Suriye’deki insani drama, Suriye’nin Türkiye için Esed rejiminden ve ailesinden çok fazla şey ifade ettiğine, kardeş kanının akmasının bir an önce durması gerektiğine dikkat çekmiş, Türkiye’nin Çin ve Rusya’nın olası tutumlarını önceden tahmin edemediğini ve Suriye halkına duyduğu yakınlıkla politikasını belirlediğini, buna rağmen, Suriye’deki istikrarsızlığın bölgeye yayılmasını istemediğini ve Çin’in Libya’da gösterdiği tavrın Suriye konusunda göstermemiş olmasının anlaşılmasının güç olduğunu, bölgesel ve küresel aktörlerce gerekli önlemlerin alınmaması halinde krizin Lübnan ve diğer ülkeler üzerinden tüm bölgeye yayılabileceğini belirtmişlerdir. Her halükarda Çin ve Türkiye’nin Suriye sorunu üzerinde önemli etkiye sahip olmaları itibarıyla, sorunun seyri

中國國際問題研究所
CHINA INSTITUTE OF INTERNATIONAL STUDIES

TASAM
TÜRK ASYA STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ
TURKISH ASIAN CENTER FOR STRATEGIC STUDIES
www.tasam.org

ve sonuçları üzerinde sorumlulukları bulunan, daha dikkatli davranmaları ve daha fazla çaba sarf etmeleri gereken ülkeler oldukları dile getirilmiştir. Bu bağlamda sorunu bir Doğu – Batı rekabeti anlayışı ile ele almanın bölgesel ve küresel güvenlik açısından büyük sorunlar doğurabileceğine, bu nedenle sorunun çözümü için tek taraflı öneriler ve planlar sunmak yerine bir an önce karşılıklı anlayış ve tavize dayalı ortak bir çerçeve oluşturulması gerektiğine dikkat çekilmiştir. Ortadoğu, Kuzey Afrika ve Güney Asya’daki mevcut ve potansiyel çatışma ve gerginlikler etnik, mezhepsel temeller üzerine ilerlemektedir. Bu da sadece söz konusu bölgeler için değil küresel güvenlik için ciddi bir tehdit oluşturmaktadır. TASAM heyetinin ifadelerine göre, bu bağlamda yumuşak gücün önemi bir kez daha vurgulanmalıdır. Çin gibi geleneksel sert güç politikalarını benimseyen ülkelerin yumuşak güç inşa etme ve kullanma konusunda bir takım güçlükler yaşadıkları doğrudur. Ne var ki, yeni ortaya çıkan yapıda küresel güç dengelerinin sağlıklı bir şekilde inşa edilebilmesi için Çin ve Türkiye gibi ülkelerin konu üzerine biraz daha ciddiyetle eğilmelerinde fayda mülahaza edilmektedir. Türkiye’nin ŞİÖ’ye gözlemci/diyalog üye olmasına da değinen TASAM heyeti, ülkenin aynı anda hem NATO hem ŞİÖ gözlemci üyesi olmasının bir çelişki teşkil etmediğini, çünkü iki oluşumun farklı bölgelerde farklı misyonlar üstlendiklerini, Türkiye’nin değişen koşullara uyum sağlama konusunda her hangi bir tereddüt yaşamayacağını belirtmiştir.

- **Çin-Türkiye Geleneksel Olmayan Güvenlik İşbirliği (Enerji, Terörizmle Mücadele ve İklim Değişikliği):** TASAM Heyeti Türkiye ve Çin’in son yıllarda uluslararası terörizmle ilgili işbirliğini artırdığını, her iki ülke açısından etnik ayrılıkçılık, aşırılık ve uluslararası terör gibi sorunların büyük tehlike haline geldiğini, Türkiye açısından PKK’nın son 30 yılda ortaya koyduğu tehlike açıkken, Çin’in de El Kaide bağlantılı grupların Şincan’da yol açtığı şiddet olaylarına maruz kaldığını, 1990’lı yıllardan itibaren Pakistan ve Afganistan’da üstlenmiş bazı Selefi grupların bu ülkelere gelen Uygurları etkileyerek şiddet olaylarına girişmelerini teşvik ettiklerini, bu açıdan Şincan’da yaşayan Müslüman halkların hem eğitiminin hem de ekonomik kalkınmasının büyük önem taşıdığını, Türkiye’nin, Şincan’ın hem başarılı bir şekilde Çin’e entegre olmasına hem de dünyaya bir ticaret köprüsü olarak açılmasına katkı sağlayabileceğini dile getirmiştir.

中國國際問題研究所
CHINA INSTITUTE OF INTERNATIONAL STUDIES

TASAM
TÜRK ASYA STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ
TURKISH ASIAN CENTER FOR STRATEGIC STUDIES
www.tasam.org

- **T.C. Diyanet İşleri Başkanlığı'nın (DİB) Çinli Müslüman din adamlarına eğitim vermesi:**

Forum'da Sincan bölgesindeki sorunlar üzerinde kısaca durulmuş ve CIIS heyeti Türkiye'nin bölgedeki faaliyetlerinden duydukları hoşnutsuzluğu zarif bir üslup ile dile getirmiş, ayrıca Sincan bölgesinin sorunları üzerinde durmuş ve bölgenin kalkınma planlarının önemli bir konusu olduğunu ifade etmişlerdir. TASAM heyeti ise Türkiye'nin, Sufi İslam'a dayanan kökleriyle her zaman İslam'ın ılımlı, entegrasyoncu ve dışa açık bir yorumuna ev sahipliği yaptığını, Türkiye'deki geleneksel İslami yaklaşımların, sivillerin zarar gördüğü şiddet olaylarına karşı hep tepkiyle yaklaştığını, bu açıdan şiddete cevaz veren radikal yorumlara karşı Türkiye'deki İslami anlayışın kendisini başarıyla korumasını bildiğini, dolayısıyla Çin'deki Uygur, Hui ve diğer Müslüman grupların din adamlarının Türkiye tarafından eğitilmesinin Çinli Müslümanların Çin'e başarılı bir şekilde entegre olmalarına zemin hazırlayacağını, bu açıdan Çin halk Cumhuriyeti ile Türkiye Cumhuriyeti arasında Çinli din adamlarının DİB tarafından eğitilmesi içeren protokolün 2012 yılında imzalanmış olmasının büyük önem taşıdığını, proje başarılı bir şekilde uygulanması halinde Türkiye'nin, Şincan başta olmak üzere Çin'in değişik bölgelerinde yaşayan Müslümanların başarılı bir şekilde Çin sistemine entegre olmalarına katkı sağlayacağını dile getirmiştir.

- **Enerji İşbirliği:** Her iki tarafça paylaşıldığı üzere, Türkiye ve Çin son yıllarda enerji işbirliği konusunda da ciddi bir fırsat yakalamıştır. Çin rüzgâr ve güneş enerjisi üretim tesisleri konusunda oldukça gelişmiş bir teknolojiyi düşük maliyetle başka ülkelere sunabilmektedir. Türkiye'de inşa edilecek rüzgâr enerji tribünleri ve güneş enerjisi tesisleri konusunda Çin'le yakın işbirliğine gitmek her iki tarafın da çıkarına olacaktır. Türkiye enerji açığını alternatif yollardan karşılayabilmek için nükleer santraller kurmak istemektedir. Türkiye, Mersin Akkuyu'da Rus şirketi tarafından inşa edilecek ilk nükleer santralden sonra ikincisini Sinop'ta inşa etmek istemektedir. Sinop santrali için adaylardan birisi de Çin'dir. Çin'in tahminen 20 milyar dolarlık Sinop nükleer santral projesini alması durumunda, zaten çok yoğun bir hacme ulaşmış ikili ekonomik ilişkilerin çok daha farklı boyuta taşınması söz konusu olacaktır. Sonuç olarak Türk-Çin işbirliğini daha ileri boyuta taşımak

中國國際問題研究所
CHINA INSTITUTE OF INTERNATIONAL STUDIES

TASAM
TÜRK ASYA STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ
TURKISH ASIAN CENTER FOR STRATEGIC STUDIES
www.tasam.org

için büyük fırsatlar bulunmaktadır. Her iki tarafın bu konuda göstereceği gayret ikili ilişkileri rahatlıkla küresel çapta bir ortaklığa dönüştürebilir.

- **Türkiye-Çin Çok Taraflı İş Birliği** oturumunda sunum yapan her iki taraftan konuşmacılar BM Güvenlik Konseyi üyesi olan Çin ile uluslararası alandaki görünürlüğü ve etkinliğini sürekli olarak artırmakta olan Türkiye arasında G-20 ve BM gibi uluslararası platformlarda işbirliği halinde olmalarının Ortadoğu, Güney Asya vb gibi alanlardaki uluslararası sorunların çözümü için kaçınılmaz bir zorunluluk olduğunu, iki ülke arasında bu alanda yapılacak iş birliğinin, adı geçen bölgelerdeki üçüncü taraflarla da diyalog kurulmasını kolaylaştıracağını, özellikle Körfez ülkeleri, Türkiye ve Çin arasında, ayrıca, bazı Afrika ülkeleri ile Türkiye ve Çin arasında çok taraflı iş birliği ve istişare mekanizmalarının oluşturulmasının tarafların çıkarlarına hizmet edeceğini, küresel ve bölgesel barış arayışlarına ciddi katkı sağlayacağını vurgulamışlardır.
- **Türkiye-Çin Ekonomik İş Birliği** başlıklı oturumda Çin-Türkiye ilişkilerinde en belirgin sorun alanının Türkiye – Çin arasındaki Türkiye aleyhine ticari dengesizlik olduğu, Çin'in mevcut ticaret politikalarının Türkiye'de ticari korumacılığa yol açabileceği, bunun da iki ülke ilişkilerinin uzun vadede sürdürülebilirliği açısından son derece önemli bir sorun oluşturduğu belirtilmiştir. Hızlı büyüme trendinde olan iki ülkenin ortak stratejik bakış açısı geliştirme noktasında önemli eksikleri bulunduğu; hızlı tren, nükleer güç, uydu teknolojileri, teknolojik bilgi ve deneyim paylaşımı, turizm, yerel paralarla ticaret vb alanlarda işbirliği imkânlarının araştırılması ve mevcut ilişkilerin güncellenmesi gerektiği dile getirilmiştir.
- Amerikan seçim sonuçları üzerinden yapılan görüşmeler çok zaman almamış, Çin'de o sırada yapılmakta olan 18. Komünist Parti Kongresi bu konuya odaklanmayı gölgelemiştir.

中國國際問題研究所
CHINA INSTITUTE OF INTERNATIONAL STUDIES

TASAM
TÜRK ASYA STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ
TURKISH ASIAN CENTER FOR STRATEGIC STUDIES
www.tasam.org

- ABD ve özellikle AB de hüküm süren mali kriz konuları üzerinde görüşülmüş ve dünyanın 2. büyük ekonomisi haline gelen Çin ile ilk 20 içinde 16. sırada bulunan Türkiye'nin çekici güç rolleri görüşülmüştür. Ancak Çin'in dünyanın 2. büyük ekonomi olmasına rağmen sahip olduğu gelişme, bölgesel dengesizlik ve özellikle kişi başına değerlerin(GSYİH) fevkalade düşük olması dolayısı ile, CIIS temsilcileri Çin'in **"küresel güç"** olması konusunda temkinli, ihtiyatlı mütevazı ve dolayısı ile gerçekçi açıklamalarda bulunmuşlardır.
- **Çin-Türkiye İşbirliği Konusundaki Beklentiler:** CIIS heyeti özellikle işbirliği alanlarında daha fazla çaba sarf edilmesi gerektiği görüşlerini beyan etmişlerdir. **"Türkiye'nin Çin'e karşı giderek daha büyüyen bir dış ticaret açığı vermesi konusunda ortaya çıkan durumun, başka ülkelerin de Çin karşısındaki durumundan çok farklı olmadığı, ancak bunun sürdürülebilirliği konusunda endişelerin olduğu"** konusundaki görüşler samimi kabul görmüştür. Çin'in Türkiye'de ve özellikle Niğde'de(Bor) hızlanan faaliyetleri üzerinde, CIIS temsilcilerinin bilgi ve görüşleri olmadığı anlaşılmıştır.
- **TASAM heyeti** Ekonomik Kalkınma konusunda Şincan bölgesi ve burada yaşayan Uygurlar, Kazaklar gibi etnik grupların yetersiz ekonomik kalkınmadan dolayı uzun yıllar sıkıntı yaşadıklarını, Çin hükümetinin 2000'li yıllarda uygulamaya koyduğu Batı Çin Kalkınma Projesi ile aralarında Şincan'ın da bulunduğu geri kalmış iç bölgelerin kalkınması için büyük bir hamle başlattığını, bu açıdan son on yıllık süreçte Şincan şehirlerinde ciddi bir ekonomik kalkınma gözlendiğini, Türkiye'nin de Şincan'ın kalkınmasına ve bölgesel bir ticaret üssü haline gelmesine katkı sağlayabileceğini belirtmiştir. Bu bağlamda, **2011 yılında THY ve Çin Hanyan Havayolları'nın doğrudan Urumçi-İstanbul seferlerini başlatmasının**, Türkiye'nin Şincan'a ekonomik olarak açılması için büyük bir katkı sağladığı, böylece Türk işadamlarının doğrudan daha kısa sürede ve daha az maliyetle Şincan'a ulaşmalarının sağlandığı, Türkiye ve Çin arasında devam eden işbirliği ortamı sayesinde Türk işadamlarının Çin'e Şincan üzerinden açılmalarının ikili ekonomik işbirliğini daha ileri boyutlara taşıyacağı, Şincan Uygur Özerk Bölgesi'nin başkenti Urumçi'de açılması planlanan **Urumçi Türk Sanayi Tesisinin** de

中國國際問題研究所
CHINA INSTITUTE OF INTERNATIONAL STUDIES

TASAM
TÜRK ASYA STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ
TURKISH ASIAN CENTER FOR STRATEGIC STUDIES
www.tasam.org

faaliyete geçmesi halinde Türk yatırımlarının bölgeye akmasını hızlandırarak hem Şincan'ın kalkınmasına hem de Türk-Çin ekonomik işbirliğinin gelişmesine zemin hazırlayacağı dile getirilmiştir.

- **Türkiye-Çin Kültürel İş Birliği** oturumunda ise Konfüçyüs ile Mevlana'nın evrensel insani yaklaşımlarının iki ülke kültürel ilişkilerinin geliştirilmesinde önemli bir dayanak teşkil ettiği, günümüz uluslararası ilişkilerindeki sorunların ve çatışmaların çözümüne önemli katkı sağlayabileceği, halklar arasında kültürel etkileşimin hızlandırılması için turizm alanında işbirliğine ağırlık verilmesi ve her iki ülke imajının diğer ülke nezdinde düzeltilmesi amacıyla girişimlerde bulunulması gerektiği, İpek Yolu metaforunun 21. yüzyıl kültürel ilişkileri için bir esin kaynağı teşkil ettiği, kültürel ilişkilerdeki gelişmenin ekonomik ilişkileri besleyeceği, küçük girişimler için bürokrasinin azaltılması, öğrenci ve öğretim üyesi değişim programlarının canlandırılması gibi uygulamaların kültürel ilişkileri önemli yönde etkileyeceği, dile getirilmiştir.
- **TASAM** heyetinin **CWS**'ye gerçekleştirdiği çalışma ziyaretinde CWS Başkanı & Bakan Yardımcısı Sayın Yu Hongjun ve heyeti ile bir toplantı/workshop gerçekleştirilmiştir. Bakan Yardımcısı ikili ve çok taraflı işbirliği ve kısa süre içerisinde TASAM'ı ziyaret isteklerini belirtmiştir. Bakan **Yardımcısı Yu Honjun** CWS'nin kırktan fazla ülkede yüze yakın düşünce kuruluşu ile işbirliği halinde olduğunu, ama Türkiyeli düşünce kuruluşları ile ilişkilerin oldukça yeni olduğunu, TASAM'ın Çinli düşünce kuruluşları ile işbirliği arayışına olumlu yaklaştıklarını, CWS'nin de NATO üyesi ve ŞİÖ gözlemci üyesi Türkiye ile ilişkileri geliştirme arayışı içinde olduklarını, bu çerçevede TASAM ile yakın ve uzun vadeli iş birliği kurma arzusunda olduklarını, CWS olarak TASAM ile birlikte pek çok alanda ikili ve çok taraflı çalışmalar yürütme arzusunda olduklarını dile getirmiştir. TASAM heyeti ise Türkiye ile Çin'in pek çok parametrede önemleri sorunları olduğunu bununla birlikte bazı konularda birbirlerini tamamlayacak önemli yönlerinin bulunduğunu, iş birliği önerilerini büyük bir memnuniyetle karşıladıklarını belirtmiştir.

中國國際問題研究所
CHINA INSTITUTE OF INTERNATIONAL STUDIES

TÜRK ASYA STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ
TURKISH ASIAN CENTER FOR STRATEGIC STUDIES
www.tasam.org

- TC Pekin Büyükelçiliği'ni de ziyaret TASAM heyeti Büyükelçi Sayın Murat Salim ESENLI'nin şehir dışında olması nedeniyle, Büyükelçilik Birinci Müsteşarı Sayın Bengü YİĞİTGÜDEN tarafından kabul edilmiştir.
- TASAM heyeti son olarak **CIIS** Başkan Yardımcısı Tümgeneral (e.) Zhao Ning başkanlığındaki heyetle CIIS merkezinde bir atölye çalışması gerçekleştirmiştir. Toplantıda Asya-Pasifik'te oluşmakta olan yeni güç dengesinde Çin'in oynayacağı rolün ve Ortadoğu'da, özellikle Suriye'de istikrarın bir an önce sağlanmasının önemine dikkat çekilmiştir.
- Sonuç olarak, TASAM heyetinin Çin ziyareti, Türkiye'nin genişleyen dış misyonuna hizmet etme ve iki ülke ilişkilerinin derinlemesine ve genişlemesine katkı sağlama noktasında başarılı şekilde tamamlanmıştır.